

УДК: 658:331

Медвідь Анна

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Medvid Anna

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
EFFICIENCY OF USE OF LABOR RESOURCES

Використання трудових ресурсів є вирішальним фактором для досягнення успіху у будь-якому суспільстві чи організації. Ефективне управління людським капіталом може визначати конкурентоспроможність підприємства, ефективність виробничих процесів та здатність до інновацій. Сучасна економіка стикається з безпрецедентними викликами, такими як швидка зміна технологій, глобалізація, війни, демографічні зміни. Проблема оптимізації використання трудових ресурсів є предметом вивчення в наукових працях економістів, таких як П. Друкер, Д. Кендрік, М. Мескон, Ф. Херцберг, Х. Ширенбек, П. Гербст та інші.

Трудові ресурси – це частина працездатного населення, яка володіє фізичними й розумовими здібностями та знаннями, необхідними для здійснення корисної діяльності. Трудові ресурси включають у себе не лише фізичну працю, а й знання, вміння, досвід, креативність та мотивацію працівників. Вони є ключовим елементом будь-якої організації, оскільки від їхньої ефективності залежить продуктивність та конкурентоспроможність.

Вік трудових ресурсів в Україні становить 16-60 років, за винятком інвалідів I і II груп, а також підлітків та пенсіонерів, які працюють. Загальна чисельність трудових ресурсів України до російсько-української війни становила близько 27 млн. осіб до 2020 року. Станом на 2021 рік число економічно активного населення скоротилося до 22,1 млн. осіб, або 47,2% від всього населення держави, з них 20,2 млн. – особи працездатного віку [3]. Російське вторгнення та вимушена еміграція скоротила кількість працездатного населення України в 2023 році на 39,2% в порівнянні з 2021 роком, знизивши його з 17,4 млн до 12,5 млн. Прогнозується, що у наступні роки, з 2024 по 2032, ця кількість може ще зменшитися до 11,7 млн. осіб [4].

Оцінка ефективності використання трудових ресурсів передбачає детальне дослідження рівня, структури та динаміки витрат робочої сили. У випадку, якщо спостерігається зниження ефективності їхнього використання, підприємство має проаналізувати фактори, які спричинили цю тенденцію. Для визначення факторів зниження ефективності використання трудових ресурсів можна використовувати методи економічного та статистичного аналізу, які широко застосовуються в практиці на вітчизняних підприємствах.

Для оцінки трудових ресурсів використовується інформація з оперативної та бухгалтерської звітності, дані табельного обліку, первинні документи, а також інші матеріали, такі як результати хронометражу і фотографії робочого процесу, а також звіти відділу економічного аналізу.

Оцінка рівня забезпеченості підприємства робочою силою ґрунтується на даних про чисельність персоналу різних категорій та професій, їхню кваліфікацію, розподіл робочого часу, обсяги виробництва або виконані роботи, а також про рух особового складу підприємства.

Метою аналізу забезпеченості підприємства трудовими ресурсами є виявлення внутрішніх резервів економії робочої сили за рахунок більш раціонального розподілу працівників, їхнього завантаження та використання відповідно до їхньої кваліфікації та спеціалізації. Аналіз чисельності персоналу проводиться як загальний, так і за

окремими категоріями, оскільки різні категорії працівників мають різну роль та значення у виробничій діяльності підприємства. Крім того, при аналізі забезпеченості підприємства робочою силою важливим є вивчення руху робочої сили. Для цього розраховуються коефіцієнти обороту з працевлаштування, звільнення та коефіцієнт плинності кадрів.

Основними факторами, які впливають на ефективність використання трудових ресурсів стає:

- мотивація, як ключовий фактор, що впливає на продуктивність працівників, адже організації повинні розробляти стратегії мотивації, які враховують індивідуальні потреби та очікування працівників;
- стимулювання професійного росту сприяє підвищенню якості роботи та збереженню талановитих працівників, тому інвестування в навчання та розвиток працівників може значно підвищити їхню ефективність;
- автоматизація, оптимізація та стандартизація процесів можуть допомогти зменшити витрати часу та зусиль, що дозволяє працівникам більш продуктивно використовувати свій час;
- культура організації має велике значення для створення сприятливого середовища, де працівники почуваються залученими, мають можливість виразити свої ідеї та відчувають підтримку з боку керівництва.

В умовах повоєнної відбудови в Україні буде доцільно впроваджувати стратегії оптимізації використання трудових ресурсів. Ефективне рекрутингове агентство допоможе залучити найбільш кваліфікованих кандидатів на вакансії. Інвестування в навчання та розвиток працівників не лише розвиває їхні навички, але й підвищує їхню мотивацію та залученість до організації. Це може бути як внутрішні програми навчання, так і залучення зовнішніх тренерів чи курсів. Створення ефективних мотиваційних програм, таких як премії за досягнення цілей, гнучкий графік роботи, можливість кар'єрного росту, може значно підвищити мораль та продуктивність працівників.

Ефективне використання трудових ресурсів є ключовим фактором для успіху будь-якої організації чи суспільства в цілому. Врахування різних аспектів, таких як мотивація працівників, професійний розвиток, оптимізація робочих процесів та створення сприятливої корпоративної культури, разом із застосуванням відповідних стратегій, може допомогти досягти більшої продуктивності, ефективності та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Краузе О. І., Юрик Н. Є. Соціальна відповідальність суб'єктів ринку праці. *Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека»*. 2023. №4 (34). URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2023-4-8859>
2. Трудові ресурси і зайнятість населення. URL: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/1585>
3. Трудові ресурси, зайнятість населення України. URL: <http://zno.academia.in.ua/mod/book/view.php?id=2520>
4. Чисельність робочої сили в Україні за війну впала з 17,4 млн до 12,5 млн і продовжить знижуватися – KSE. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/926831.html>